

METODOLOŠKA IZHODIŠČA IN POJASNILA K MODELNIM KALKULACIJAM

Barbara Zagorc, Ben Moljk in Miroslav Rednak

Ljubljana, februar 2018

Metodološka izhodišča in pojasnila k modelnim kalkulacijam je pripravil Kmetijski inštitut Slovenije v okviru naloge z naslovom Spremljanje razvoja kmetijstva v Sloveniji, ki jo financira Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Kmetijski inštitut Slovenije

Hacquetova ulica 17

SI-1000 Ljubljana

Tel.: 01 280 52 62

Faks: 01 280 52 55

www.kis.si

1 SPLOŠNA METODOLOŠKA IZHODIŠČA IN POJASNILA K MODELNIM KALKULACIJAM

Kalkulacije, predstavljene na tem mestu, so namenjene oceni sprememb stroškov, ki so rezultat sprememb cen in proračunskih podpor. Kalkulacije so zato izdelane ob predpostavki enakih količinskih potroškov v celotnem opazovanem časovnem obdobju. Tehnološki napredek ni upoštevan, v času ostajajo osnovni tehnološki parametri nespremenjeni. Opredeljeni so bili glede na stanje v obdobju, ki ustreza baznemu letu za izračun indeksov stroškov (2010).

1.1 Osnovna izhodišča

Osnovna izhodišča pri oblikovanju modelov so bila naslednja:

- Splošna raven produktivnosti je opredeljena z velikostjo obrata. Predpostavljena velikost in tip kmetijskega obrata je pri različnih pridelkih različen, osnovni kriterij pri teh opredelitvah pa je bil, da obrat zagotavlja polno zaposlenost za približno eno delovno moč.
- Stroški dela (skupaj z obveznostmi) in kapitala so obračunani kot oportunitetni stroški na ravni neto dodane vrednosti, primerljive z drugimi gospodarskimi dejavnostmi v Sloveniji.
- Strošek dela je obračunan na ravni povprečne neto plače zaposlenih v Sloveniji ob hkratnem upoštevanju vseh tistih stroškov, ki zagotavljajo enako socialno varnost in pravice iz dela, kot jih imajo drugi delavci. Ti stroški (obveznosti) vključujejo:
 - o prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (osnova bruto plača zaposlenih v Sloveniji),
 - o prispevek za zdravstveno zavarovanje (osnova katastrski dohodek in bruto plača zaposlenih v Sloveniji),
 - o nadomestilo za neefektivne ure (prazniki, dopust, bolniški izostanki),
 - o regres za malico,
 - o regres za letni dopust,
 - o jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi,
 - o dohodnino (osnova katastrski dohodek in dohodek iz dejavnosti).
- Stroški kapitala so obračunani na osnovi povprečno uporabljenih poslovnih sredstev ob upoštevanju 3-odstotne stopnje poslovnega presežka.
- Kvantitativno podlago za obračun stroškov materiala in storitev predstavlja t.i. tehnološka karta, kjer so po posameznih fazah proizvodnega procesa opredeljeni vsi pomembnejši potroški (poraba materiala, dela, storitev ipd.). Tehnološke karte so izdelane s pomočjo simulacijskega modela, ki omogoča oceno porabe inputov v odvisnosti od intenzivnosti (pridelka), velikosti parcele ali črede, oddaljenosti, nagiba in ponekod še od nekaterih drugih tehnoloških parametrov. Skupna poraba materiala (po vrstah), dela in storitev je razvidna iz analitične kalkulacije.
- Predpostavljene so pridelovalne razmere, ki omogočajo uporabo standardne mehanizacije brez omejitev in normalne vremenske razmere za pridelavo.
- Pri obračunu stroškov je bila do vključno leta 2007 uporabljena metoda zadnjih cen, kar pomeni, da so bili vsi potroški vrednoteni po cenah, ki so

veljale v mesecu na katerega se kalkulacije nanašajo. Na povprečni letni ravni pa so bili stroški praviloma izračunani na podlagi povprečnih letnih cen. V letu 2008 so bili stroški na mesečni ravni praviloma še vedno obračunani po metodi zadnjih cen, medtem ko je na letni ravni prišlo do spremembe obračuna stroškov, ki se razlikuje v kolikor gre za rastlinske ali za živinorejske kalkulacije. Na letni ravni so bili v kalkulacijah za rastlinsko pridelavo stroški obračunani po cenah v času nastanka potroška v pridelovalnem obdobju posameznega kmetijskega pridelka (povprečje letine). V kalkulacijah za živinorejsko proizvodnjo na letni ravni so bili stroški praviloma izračunani na osnovi povprečnih letnih cen, z izjemo stroškov doma pridelane krme (silažna koruza, seno, paša, travna silaža, silirano koruzno zrnje, ječmen), ki so bili obračunani na način kot velja za rastlinske kalkulacije na letni ravni. Z letom 2009 naprej se v rastlinskih kalkulacijah v mesecih pridelovanja posameznega kmetijskega pridelka (sezona) izračunavajo prve ocene povprečnih stroškov letine (po trenutno razpoložljivih cenah), ki po spravi pridelkov postanejo stroški letine na povprečni letni ravni. V živinorejskih kalkulacijah so stroški na mesečni ravni praviloma še vedno obračunani po metodi zadnjih cen razen stroškov doma pridelane krme. Ti so vse do spravi posameznih vrst doma pridelane krme obračunani na osnovi letnih lastnih cen iz predhodnega leta, po spravi pa po stroških tekoče letine (krma je obračunana na način kot velja za rastlinske kalkulacije). Potroški domačega materiala in storitev, ki imajo značaj vmesne porabe (za reprodukcijo) in se vsaj v večjem obsegu običajno ne tržijo (domače strojne storitve, voluminozna krma), so vrednoteni po polni lastni ceni (brez upoštevanja morebitnih subvencij), tisti pa, ki se na splošno tudi tržijo (žita za krmo, živina za nadaljnjo rejo, mleko za teleta, ...), pa so večinoma obračunani po prodajni ceni.

- Na stroškovni strani so upoštevani tudi morebitni regresji, ki so izplačani v obliki, ki neposredno znižuje ceno ali strošek za kmeta (npr. regres za seme, ki ga uveljavlja prodajalec in je zato nabavna cena nižja; regres za zavarovanje pridelkov). Morebitni drugi regresji, ki so izplačani neposredno kmetijskim proizvajalcem (npr. vračilo trošarine), so obračunani na prihodkovni strani.
- Ocene stroškov veljajo za kmetijo, ki nastopa kot obvezni ali prostovoljni zavezanec v sistemu DDV. Kmetija s statusom zavezanca ima pravico do poročna vstopnega DDV. Cene kupljenega materiala in tujih storitev so upoštevane brez DDV (pred uveljavitvijo DDV brez prometnega davka), tako da tudi ugotovljena cena na enoto ne vsebuje DDV.
- Stroški zavarovanja so obračunani za vsa osnovna sredstva (razen zemlje) in večino kmetijskih pridelkov, ki imajo tržno vrednost. Na prihodkovni strani niso upoštevani odbitki na račun morebitnih škod. Zavarovanje osnovnih sredstev (zgradb in opreme, strojev) proti požaru, streli, eksploziji ipd. je obračunano kot pavšalno zavarovanje, premijska stopnja pa je določena za gospodarstvo kot celoto. Za pogonske stroje, ki se gibljejo po javnih cestah in vse vrste vlečenih priključkov je posebej obračunano zavarovanje avtomobilske odgovornosti. Zavarovanje pridelkov je izračunano na osnovi zavarovalne vsote in zavarovalne premije za vsak pridelek posebej.
- Stroški glavnega pridelka so izračunani kot skupni stroški stroškovnega nosilca, zmanjšani za vrednost morebitnih stranskih pridelkov. Stranski pridelki so vrednoteni ali po tržni ceni (če imajo značaj tržnega blaga) ali po kaki drugi metodi, ki je navedena posebej.

- Pred izračunom stroškov glavnega pridelka na enoto proizvodnje, so skupni stroški glavnega pridelka zmanjšani še za **subvencije**. Med subvencije uvrščamo morebitne dodatke k ceni, neposredna plačila, regrese, ki so neposredno izplačani kmetijskim proizvajalcem, morebitne druge oblike subvencij, ki imajo splošen značaj in jih lahko pripišemo neposredno stroškovnemu nosilcu. Pregled vrst in višin subvencij po letih in pridelkih, ki so upoštevane v kalkulacijah, je prikazan posebej v nadaljevanju. Investicijske podpore, nadomestila za težje pridelovalne razmere in okoljska plačila niso vključena kot odbitna postavka. Ker je v živinoreji domača krma (npr. koruzna silaža) na stroškovni strani vrednotena po polni lastni ceni (brez upoštevanja morebitnih subvencij), so morebitne subvencije za pridelavo krme (npr. za koruzno silažo), prištete k subvencijam pri končnem proizvodu (npr. mleku). Pripadajoči delež subvencij vmesnega proizvoda, ki je pripisan končnemu proizvodu, je izračunan na podlagi krmnega obroka.
- Podlaga za določitev plačil iz sheme neposrednih plačil za leta 2015, 2016 in 2017 je Uredba o shemah neposrednih plačil (UL RS št. 2/15, 23/15, 30/15, 103/15, 36/16, 84/16, 23/17 in 5/18) ter višina plačil, ki je bila za posamezne kmetijske proizvode v skladu z ukrepi kmetijske politike v programskem obdobju 2007 – 2013 upoštevana v kalkulacijah v letu 2014. Regionalno plačilo za njive in travinje ter zgodovinski dodatki k plačilnim pravicam, upoštevani za leto 2014, so za posamezne proizvode preračunani na hektar upravičenih površin, kar predstavlja začetno vrednost na enoto plačilne pravice. V živinoreji je število upravičenih površin enako številu hektarjev, ki so potrebni za pridelavo krme ob predpostavljenih višinah pridelkov in predvidenem krmnem obroku, morebitne dodatne površine za tržno rastlinsko pridelavo pa niso upoštevane. Plačila za leta 2015, 2016 in 2017 so ocenjena na podlagi določil Uredbe o shemi neposrednih plačil ter v živinoreji skladno s kalkulacijami preračunana na glavo. Pri ocenah višine plačil so bile upoštevane osnovne predpostavke, ki so prikazane v preglednici 1.

Preglednica 1: Osnovne predpostavke upoštevane pri oceni višine neposrednih plačil v letih 2015, 2016, 2017

	2015	2016	2017
Nacionalna vrednost na enoto plačilne pravice (PP) za leto 2019	159,09 EUR/ha	159,09 EUR/ha	159,09 EUR/ha
Osnovno plačilo: odstotek za izračun začetne vrednosti na enoto PP (5. odstavek 13. člena)	53,64 %	53,64 %	53,64 %
Plačilo za zeleno komponento	55,7 %*	56,3 %*	57,9 %*
Znižanje PP, zaradi zagotovitve zadostnih sredstev za plačila za mlade kmete (koeficient)	0,01163	0,0080185	0

* od vrednosti plačilne pravice
Vir: MKGP

1.2 Modelni izračuni

Modelni izračuni so za vsak pridelek izdelani v treh (tržni pridelki) oziroma dveh (pridelki za reprodukcijo) oblikah in sicer kot:

- analitična kalkulacija;

- elementarna kalkulacija;
- vrednost pridelave, izračun pokritja, dodane vrednosti in drugih kazalcev dohodka (samo pri tržnih pridelkih).

Analitična in elementarna kalkulacija prikazujeta višino in strukturo stroškov. Obe obliki izračuna se nanašata na iste stroške. Razlika med njima je v načinu združevanja (agregiranja) posameznih stroškov. Posebno močno se ta razlika odraži pri tistih kmetijskih pridelkih, pri katerih je proizvodni proces sestavljen iz več časovno ali tehnološko ločenih procesov (npr. pridelovanje krme, pitanje).

Pri izdelavi **analitične kalkulacije** je vsak od procesov obravnavan ločeno kot samostojni stroškovni nosilec. Za vsak domač pridelek ali storitev (čeprav je namenjen izključno nadaljnji reprodukciji) je izdelana samostojna analitična kalkulacija (za strojne storitve po vrstah, za pridelavo krme po vrstah...). V naslednjo fazo proizvodnega procesa vstopa tak pridelek kot materialni strošek, vrednoten po lastni ceni.

Pri izdelavi **elementarne kalkulacije** je celotni proizvodni proces obravnavan kot en sam stroškovni nosilec. Stroški niso združeni po fazah proizvodnega procesa, pač pa v vsebinsko podobne, enotno opredeljene skupine stroškov (npr. energija, amortizacija, delo). Tako so npr. stroški pridelovanja sena za krmo v analitični kalkulaciji živinoreje prikazani kot enoten strošek (stroški sena), v elementarni kalkulaciji pa so ti isti stroški razporejeni po skupinah (elementih) kot stroški energije, mineralnih gnojil, amortizacije, dela, itd.

Vsaka od kalkulativnih oblik ima svoje prednosti in slabosti. Prednosti analitične kalkulacije so v preglednosti in razumljivosti, ki izhaja iz neposredne povezave s tehnološko karto. Poleg tega sistem analitičnih kalkulacij omogoča vpogled v stroške vsakega od ločenih tehnoloških procesov (npr. pridelovanje sena, silaže, pitanje). Slabost je v tem, da s sistemom prenosa stroškov po lastnih cenah izgubimo vpogled v višino in strukturo izvirnih stroškov (npr. kolikšni so stroški dela pri pitanju govedu skupaj s pridelovanjem osnovne krme, ali kolikšni so stroški amortizacije strojev v rastlinski pridelavi). Tovrstne informacije so razvidne iz elementarne kalkulacije.

Poleg razlike v strukturi stroškov med obema vrstama kalkulacij, se pri nekaterih pridelkih pojavi tudi razlika v višini skupnih stroškov. Razliko predstavlja t.i. **interna realizacija**. Ta razlika nastane v primerih, ko je del pridelka ali stranskega pridelka neposredno ali posredno porabljen kot reprodukcijski material pri istem stroškovnem nosilcu (npr. poraba domačega semena, mleko za teleta pri proizvodnji mleka ali gnojevka krav, uporabljena za pridelavo krme za krave). V primeru, ko je del pridelka porabljen kot interna realizacija, se po načelih analitične kalkulacije ta del pridelka šteje kot strošek, pri izračunu lastne cene pa je upoštevan ves pridelek (npr. 400 l mleka za teleta nastopi kot strošek, pri izračunu lastne cene je upoštevana skupna pridelava 4.500 l in ne 4.100 l). V tem primeru so v analitični kalkulaciji stroški mleka za teleta dejansko šteti dvakrat. Enkrat kot strošek mleka in drugič kot pripadajoč del izvirnih stroškov pri mleku (krma, storitve, delo, ...), vendar, ker je hkrati to mleko upoštevano tudi kot pridelek, je izračun lastne cene pravilen. Elementarna kalkulacija vključuje le izvorne stroške brez podvajanja (stroški interne realizacije niso vključeni, zato razlika v skupni višini stroškov), ti stroški pa so pripisani le finalni to je »neto« proizvodnji (v primeru mleka 4.100 l in ne 4.500 l kot v analitični kalkulaciji). Izračunana lastna cena je v obeh primerih enaka, pojavi pa se razlika v skupnih stroških (stroški elementarne kalkulacije = stroški analitične

kalkulacije - interna realizacija). Interna realizacija je v elementarni kalkulaciji prikazana ločeno.

Ker načelo izdelave elementarne kalkulacije izključuje možnost podvajanja stroškov zaradi učinka interne realizacije in predvsem, ker je iz elementarne kalkulacije razvidna struktura izvirnih stroškov (kupljen material po skupinah, amortizacija, delo, obveznosti...), je elementarna kalkulacija primerna za izračun pokritij po različnih metodah in izračun bruto in neto dodane vrednosti.

1.3 Vrednost pridelave, izračun pokritja, dodane vrednosti in drugih kazalcev dohodka

Vrednost pridelave, izračun pokritja, dodane vrednosti in drugih kazalcev dohodka je zadnji del standardnih rezultatov modelnih kalkulacij. Predstavlja oceno ekonomske uspešnosti pridelave. Pri vrednosti pridelave je upoštevana finalna pridelava na ravni stroškovnega nosilca (skupna proizvodnja, zmanjšana za interno realizacijo), stroški pa so povzeti iz elementarne kalkulacije (tudi vrednost pridelave, kjer je kot kriterij za oceno ekonomske uspešnosti uporabljena elementarna kalkulacija, se razlikuje od vrednosti pridelave, kjer je kot kriterij uporabljena analitična kalkulacija; razliko zopet predstavlja interna realizacija).

Vrednost pridelave je sestavljena iz:

- vrednosti glavnega pridelka (skupni pridelek zmanjšan za interno realizacijo, vrednoten po prodajni ceni; praviloma upoštevane cene iz statistike odkupa);
- vrednosti stranskih pridelkov (skupna vrednost zmanjšana za morebitno interno realizacijo);
- vrednosti subvencij (enaka kot pri izračunu stroškov; glej zgoraj).

Pri izračunih pokritja so se pod vplivom tuje literature uveljavile različne metode. Metode se med seboj razlikujejo po tem, kako oz. na kakšni ravni obravnavajo neposredne spremenljive stroške posameznega stroškovnega nosilca.

Bruto dodana vrednost je izračunana kot razlika med vrednostjo pridelave in stroški kupljenega materiala in storitev iz elementarne kalkulacije. **Neto dodana vrednost** je bruto dodana vrednost, zmanjšana za stroške amortizacije iz elementarne kalkulacije. Kazalca bruto in neto dodana vrednost sta podobna, vendar metodološko ne povsem enaka bruto in neto dodani vrednosti, kot jih opredeljujejo 'Ekonomske računi za kmetijstvo' (SURs). Razlika je v nekoliko drugačni obravnavi subvencij in plačanega dela.

Paritetni dohodek oziroma primerljiv dohodek ni absolutna kategorija. Dohodek, ki je v izhodiščnih modelih opredeljen kot paritetni dohodek odgovarja predpostavki, da gre za poklicno kmetijo, katere dohodek naj bi bil v čim večji meri primerljiv z zaposlenimi v gospodarstvu Slovenije. Paritetni dohodek v izhodiščnih modelih vključuje:

- a. neto plačo v višini povprečne neto plače v Sloveniji,
- b. obvezne prispevke iz naslova zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja kmetov,
- c. dodatne (prostovoljne) prispevke iz naslova zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja kmetov, ki zagotavljajo z delavci primerljivo raven pravic,
- d. pravice iz dela (plačani bolniški in redni letni dopust, regres, regres za malico),

e. davke iz KD in stroške kapitala.

1.4 Prikaz rezultatov modelnih kalkulacij

Rezultati modelnih kalkulacij so prikazani v obliki zadnje (aktualne) analitične kalkulacije za posamezen pridelek v celoti ter zbirnikov osnovnih rezultatov kalkulacij za celotno obdobje od leta 1992 dalje.

V zgornjem delu zbirnikov so povzeti glavni podatki analitičnih kalkulacij. Ta del se konča z izračunom stroškov, zmanjšanih za subvencije in preračunanih na enoto. Ta podatek je neposredno primerljiv z doseženo odkupno ceno. V spodnjem delu (obračun dohodka) so prikazani glavni agregati prihodka in dohodka ter glavne stroškovne skupine elementarne kalkulacije. V tem delu sta neposredno primerljivi kategoriji, ki kažeta na ekonomsko uspešnost pridelave, neto dodana vrednost na strani realizacije in stroški dela in kapitala na strani stroškov.

Na ravni povprečne letine so za rastlinske pridelke pripravljene:

- pregled in prikaz ekonomskih kazalcev v primerjavi s predhodno letino ter
- analiza stroškov, prihodkov in ekonomske uspešnosti, glede na različno intenzivnost ter obseg pridelovanja.

Ker na stopnjo doseženega paritetnega dohodka poleg intenzivnosti in obsega pridelovanja vplivajo tudi pričakovanja (oziroma alternativne možnosti zaposlitve) posameznega pridelovalca so rezultati prikazani za tri različne ravni paritetnega dohodka. Prikazana je raven paritetnega dohodka kot je opredeljena v izhodiščnem modelu (»Polne dajatve in pravice iz dela«). Variantno je prikazana tudi zmanjšana raven paritetnega dohodka »Minimalne obveznosti iz dela«, ki se še vedno nanaša na poklicno kmetijo, ne vključuje pa prostovoljnih dajatev (c) in pravic iz dela (d). Ta varianta torej vključuje primerljivo neto plačo, obvezne dajatve za kmeta in stroške kapitala. V Sloveniji je verjetno precej kmetov, katerih pričakovanja so na tej ravni in bodo torej pripravljene pridelovati pri cenah, ki jih v grafikonu prikazuje krivulja minimalne obveznosti iz dela. Najnižjo raven paritetnega dohodka predstavlja varianta »Brez dajatev in pravic iz dela«, ki je verjetno sprejemljiva za dopolnilne kmetije, ki ne plačujejo obveznih dajatev za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje z naslova kmetijstva. Pri tej varianti sta v paritetni dohodek vključeni le postavki a in e.

Cenovne meje doseganja različne ravni paritetnega dohodka pri različni intenzivnosti pridelave in obsega pridelave so prikazane v grafični obliki. Izračuni v nekaterih delih grafikonov imajo bolj teoretičen kot praktičen pomen, saj je potrebno upoštevati razumne odnose med pričakovanji glede višine paritetnega dohodka in intenzivnostjo ter koncentracijo pridelave. Pri nizkih pridelkih in nizki koncentraciji ni pričakovati, da bo cena pokrivala paritetni dohodek na ravni polnih dajatev in pravic iz dela. Na drugi strani tudi ni pričakovati, da bodo pridelovalci z nizkimi pričakovanji glede paritetnega dohodka (praviloma dopolnilne kmetije), pridelovali na velikih parcelah in dosegali zelo visoke pridelke. Pri praktični presoji je torej treba zgornji levi in spodnji desni del obarvanega polja v grafikonih jemati bolj kot teoretično možnost.

2 DODATNA SPECIFIČNA POJASNILA ZA RASTLINSKE PRIDELKE

- V poljedelstvu in pri pridelovanju krme je poraba dela (živega in strojnega) opredeljena na podlagi normativov ob upoštevanju predpostavljene velikosti poljine 1 ha, ki je od gospodarstva oddaljena 1 km, v sadjarstvu in vinogradništvu pa je poraba dela (živega in strojnega) opredeljena na podlagi normativov ob upoštevanju tehnologije pridelovanja, opremljenosti z mehanizacijo in drugih specifičnih značilnosti.
- Poraba dela za posamezno fazo pri strojnih storitvah vključuje tudi pripravo strojev in prevoz do poljine oz. nasada. Pri izračunu stroškov strojnih storitev je upoštevan splošni kriterij, da mora biti posamezni agregat, ki ga ima kmetija v lasti, izkoriščen vsaj toliko ur, da je strošek lastne strojne storitve manjši (ali enak) strošku najete storitve s podobnim agregatom. Izjema je travniška linija priključkov (kosilnica, obračalnik, zgrabljalik, samonakladalna prikolica, puhalnik), kjer je v vseh kalkulacijah upoštevana dejanska izkoriščenost posameznega priključka, ki izhaja iz predpostavljene skupne površine travinja na kmetiji (11,4 ha).
- Poraba gnojil je opredeljena na podlagi tehnoloških normativov ob predpostavki srednje dobre založenosti tal. Količina gnojil je izražena v obliki čistih hranil. Cena čistih hranil je izračunana po metodi najmanjših kvadratov na podlagi nabavnih cen različnih vrst mineralnih gnojil. Kjer je predvideno gnojenje tudi z organskimi gnojili, je v kalkulacijah upoštevana mešanica goveje in prašičje gnojevke (razmerje 2:1). Gnojevka se trosi nerazredčena pred osnovno obdelavo tal. Vsebnost izkoristljivih hranil na tono gnojevke je 3,3 kg N – 2,5 kg P₂O₅ – 5,0 kg K₂O, pri čemer je upoštevana 60-odstotna izkoristljivost dušika. Pri izračunu cene gnojevke je vrednost hranil zmanjšana za povprečne dodatne stroške, ki nastanejo s prevozom in raztrosom gnojevke.
- Premijska stopnja za zavarovanje pridelkov je izbrana za nevarnostni razred, v katerega spada območje, kjer so posamezne kulture najbolj razširjene. Zavarovalna vsota je izračunana na podlagi modelno predvidenega pridelka in zavarovalne osnove. Le-ta je izbrana v okviru predloženih cen s strani večjih zavarovalnic in sicer tako, da se čim bolj približa povprečni sezonski odkupni ceni.
- Osnova za amortizacijo vinogradov in sadovnjakov so modelno ocenjeni skupni (polni) napravni stroški za posamezen vinograd oziroma sadovnjak. Proračunska sredstva, ki so bila v nekaterih letih namenjena subvencioniranju stroškov naprave nasadov, pri oceni napravnih stroškov niso upoštevana.
- Proračunske podpore (subvencije) so obračunane po načelih, opisanih v splošnih izhodiščih. Pregled vrst in višine proračunskih podpor za rastlinske pridelke, upoštevanih v kalkulacijah, je prikazan v posebni preglednici.
- Specifična tehnološka izhodišča, porabljeni količina reprodukcijskega materiala ter strojnega in živega dela, so prikazana za vsako kulturo posebej v posamični analitični kalkulaciji.

Preglednica 2: Pregled vrst in višin proračunskih podpor, upoštevanih v kalkulacijah za rastlinsko pridelavo v obdobju 2000-2006

	Enota	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
PŠENICA								
Neposredno plačilo	EUR/ha	263,4	248,6	269,6	246,0	281,6	297,7	314,3
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
JEČMEN								
Neposredno plačilo	EUR/ha	131,7	138,1	185,7	246,0	281,6	297,7	314,3
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
OLJNA OGRŠČICA								
Neposredno plačilo	EUR/ha	131,7	324,6	311,6	246,0	281,6	297,7	314,3
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
Pomoč za energetske rastline	EUR/ha	-	-	-	-	25,0	27,0	29,0
KORUZA								
Neposredno plačilo	EUR/ha	131,7	138,1	185,7	246,0	281,6	297,7	314,3
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
SILAŽNA KORUZA								
Neposredno plačilo	EUR/ha	131,7	138,1	185,7	246,0	281,6	297,7	314,3
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
KROMPIR								
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
KRMA S TRAJNEGA TRAVINJA								
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
SADJE								
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-
VSE KULTURE								
Vračilo trošarine	EUR/l	-	0,142	0,140	0,151	0,154	0,156	0,154
Regresiranje zavarovanja ¹	premije	-	-	-	-	-	-	30%

¹ Upoštevano na strani stroškov (zmanjšani stroški), ostale podpora pa na strani prihodka.

Preglednica 3: Pregled vrst in višin proračunskih podpor, upoštevanih v kalkulacijah za rastlinsko pridelavo v obdobju 2007-2017

	Enota	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ²	2016 ²	2017 ²
PŠENICA, JEČMEN												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Plačilna pravica ³	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	174,91	172,59	170,99
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	98,57	97,95	99,00
Proizvodno vezano plačilo strna žita	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	122,53	122,06	126,26
OLJNA OGRŠČICA												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Pomoč za energetske rastline	EUR/ha	31,7	45,0	45,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Plačilna pravica ³	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	174,91	172,59	170,99
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	98,57	97,95	99,00
KORUZA												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Plačilna pravica ³	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	174,91	172,59	170,99
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	98,57	97,95	99,00
AJDA												
Regionalno enotno plačilo ⁴	EUR/ha							265,6/ 99,6	265,6/ 99,6	-	-	-
Plačilna pravica ⁵	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	139,93/ 52,47	138,07/5 1,78	136,79/5 1,30
Zelena komponenta ⁵	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	78,86/ 29,57	78,36/29 ,39	79,20/29 ,70
KROMPIR												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Plačilna pravica ³	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	174,91	172,59	170,99
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	98,57	97,95	99,00
KRMA S TRAJNEGA TRAVINJA												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	-	-	-
Plačilna pravica ⁶	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	64,98	72,58	80,60
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	36,62	41,19	46,67
SADJE												

² Ocena na podlagi Uredbe o shemah neposrednih plačil (UL RS št. 2/15, 23/15, 30/15, 103/15, 36/16, 84/16 in 23/17) in podatkov MKGP.

³ Plačilna pravica določena na podlagi začetne vrednosti v višini regionalnega plačila v letu 2014, brez morebitnih zgodovinskih dodatkov (332,0 EUR/ha).

⁴ 80 % regionalnega plačila za glavne posevek ajde in 30 % regionalnega plačila za strniščni posevek ajde

⁵ 80 % plačilne pravice in plačila za zeleno komponento za glavni posevek ajde in 30 % plačilne pravice in plačila za zeleno komponento za strniščni posevek ajde

⁶ Plačilna pravica določena na podlagi začetne vrednosti v višini regionalnega plačila v letu 2014, brez morebitnih zgodovinskih dodatkov (108,7 EUR/ha).

	Enota	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015²	2016²	2017²
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Plačilna pravica ³	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	174,91	172,59	170,99
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	98,57	97,95	99,00
VINOGRADI												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plačilna pravica	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	~20,00	~38,55	~57,73
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	~11,00	~21,88	~33,42
ZELENJADNICE												
Regionalno enotno plačilo	EUR/ha	-	-	-	-	-	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Plačilna pravica	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	174,91	172,59	170,99
Zelena komponenta	EUR/ha	-	-	-	-	-	-	-	-	98,57	97,95	99,00
Proizvodno vezano plačilo za zelenjadnice	EUR/ha						-	-	-	1.989,08	1.187,07	1.032,65
VSE KULTURE												
Regresiranje zavarovanja ⁷	premije	40 %	40 %	50 %	50 %	50 %	50 %	50 %	40 %	20 %	20 % ⁸	20 % ⁹

⁷ Upošteevano na strani stroškov (zmanjšani stroški).

⁸ Razen za sadje, kjer je sofinanciranje 30 %.

⁹ Razen za sadje, kjer je sofinanciranje 40 %, in grozdje, kjer je sofinanciranje 30 %.

3 DODATNA SPECIFIČNA POJASNILA ZA ŽIVINOREJO

- Izhodišče za opredelitev tehnoloških parametrov so naslednja:
 - o za govedorejo: travniško-njivsko gospodarstvo s kombinirano rejo goved (krave kombinirane pasme, telice, mlado pitano govedo); skupaj naj bi kmetija redila 31 GVŽ;
 - o za prašičerejo: njivsko gospodarstvo s kombinirano rejo prašičev; predvidena je reja 15 plemenskih svinj in povprečno 100 prašičev pitancev;
 - o za ovčerejo: travniško gospodarstvo, ki redi jezersko-solčavsko pasmo ovc za prodajo pitanih jagnjet; skupaj naj bi kmetija imela 100 plemenskih ovc, 3 ovne (obnova z nakupom) in pripadajoče število jagnjet (za obnovo črede in prodajo); jagnjitve so sezonske.
- Perutninarstvo je predvideno kot dopolnilna dejavnost na kmetijah. Zaradi primerljivosti z drugimi stroškovnimi nosilci v kalkulacijah ni upoštevana sicer običajna delitev na stroške organizatorja proizvodnje in kooperanta (stroški so prikazani skupaj za vso proizvodnjo). Posebnost kalkulacij za perutninarstvo je tudi obračun davka (dohodnine). Skladno s predpisi je osnova za obračun davka doseženi dohodek iz te dejavnosti, stopnja pa je enaka povprečni stopnji dohodnine, ki je predvidena za kmetijo kot celoto (skupaj z osnovno dejavnostjo).
- Poraba krme je opredeljena na podlagi tehnoloških normativov (skupaj z normalno rezervo) ob upoštevanju predpostavljene krmne vrednosti posamezne vrste krme. Struktura krmnega obroka izhaja iz obratoslovnih izhodišč (površin, namenjenih pridelovanju krme). Kupljena krmila so obračunana ob predpostavki nakupa v mešalnici, doma pridelana krma pa po lastni ceni.
- Kalkulacije za prašičerejo so izdelane za dva tipa krmljenja in sicer za krmljenje s popolnimi krmnimi mešanici (farmski tip) in za kombinirano krmljenje (doma pridelan ječmen in silirano koruzno zrnje, nakup dopolnilnega koncentrata). Zaradi večje primerljivosti je večina tehnoloških izhodišč v obeh modelih enaka. Razlike so le pri tistih parametrih, ki so neposredno povezani s tipom krmljenja. Tako je v modelu s kombiniranim krmljenjem upoštevana nekoliko slabša konverzija krme (zaradi izgub pri krmljenju s siliranim koruznim zrnjem) in slabša produktivnost dela (zaradi dodatnih faz dela, povezanih s krmljenjem) ter višja klavna masa.
- Živali so zavarovane pred nevarnostjo pogina, zakola ali ubitja v sili, ki vključuje tudi stroške zdravljenja. Premijske stopnje so določene na osnovi podatkov o povprečnih stopnjah v preteklem letu po podatkih zavarovalnice. Zavarovalna vsota je izračunana na osnovi povprečne mase in odkupne cene posamezne vrste živali (tržna vrednost). Kjer zavarovanje ni predvideno, so upoštewane izgube.
- Osnova za amortizacijo zgradb in opreme je ocenjena vrednost stojišča s pripadajočim delom skupnih površin hleva (hodniki, skladišča za krmila, jama za gnojevko ipd.) ter opreme brez silosov in senikov, ki so obračunani pri krmi. Stroški amortizacije so obračunani na glavo v odvisnosti od obdobja, ko zasedajo stojišče.

- Amortizacija osnovne črede ni prikazana posebej. Pri kravah jo predstavlja razlika med nabavno vrednostjo plemenske telice (obračunana kot strošek) in vrednostjo izločene krave (obračunana kot stranski pridelek), pri ovcah pa razlika med stroški zreje jagnjeta za pleme (vključeni v skupne stroške) in vrednostjo izločene ovce (obračunana kot stranski pridelek) ob upoštevanju predvidene dobe uporabe plemenskih živali (amortizacijska stopnja).
- Poraba dela je opredeljena na podlagi normativov ob upoštevanju predpostavljene velikosti črede, opremljenosti ter strukture krmnega obroka.
- V modelih za govedorejo je pri izračunu porabe dela upoštevan goveji hlev kot celota. To pomeni, da je za faze dela, ki se opravljajo za celotno čredo (krmljenje, čiščenje in druga dela v hlevu), poraba dela računana za velikost črede, ki pomeni seštevek števila krav in povprečnega števila drugih kategorij govedi (preračunanih na GVŽ). Samo na število krav v hlevu se nanašajo faze, povezane z molžo, samo na število krav in telic (brez pitancev) pa faze, ki so povezane s pašo (pregon na pašo in s paše, dovoz vode na pašnik).
- Organska gnojila kot stranski pridelek v živinoreji so ovrednotena na osnovi količine izkoristljivih hranil, ki jih vsebujejo (odvisno od vrste in oblike organskega gnojila) in cene čistih hranil (izračunane po metodi najmanjših kvadratov na podlagi nabavnih cen različnih vrst mineralnih gnojil), zmanjšane za povprečne dodatne stroške, povezane z raztrosom organskih gnojil.
- Proračunske podpore (subvencije) so obračunane po načelih, opisanih v splošnih izhodiščih. Pregled vrst in višin proračunskih podpor za živinorejo, upoštevanih v kalkulacijah, je prikazan v posebni preglednici. Subvencije za izločene plemenske živali (krave, ovce) so upoštevane v enakem deležu kot to velja za stranske proizvode pri teh stroškovnih nosilcih.
- Specifična tehnološka izhodišča, porabljeni količina reprodukcijskega materiala ter strojnega in živega dela, so prikazana za vsak proizvod posebej v posamični analitični kalkulaciji.

Preglednica 4: Pregled vrst in višin proračunskih podpor, upoštevanih v kalkulacijah za živinorejo v obdobju 2000-2006

	Enota	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
MLEKO								
Premija in dodatno plačilo za mleko (tržno leto) ¹⁰	EUR/l	-	-	-	-	0,0106	0,0223	0,0352
Plačila za mleko skupaj (koledarsko leto)	EUR/l	-	-	-	-	0,0079	0,0194	0,0320
Klavna premija in dodatno plačilo	EUR/glavo	-	-	59,68	80,87	90,07	94,23	99,27
PITANO GOVEDO								
Posebna premija za bike	EUR/glavo	87,79	115,11	154,71	154,04	177,21	188,02	198,52
Premija za klavne telice	EUR/glavo	-	115,11	-	-	-	-	-
Klavna premija in dodatno plačilo	EUR/glavo	-	-	59,68	80,87	90,07	94,23	99,27
OVCE								
Premije in dodatna plačila	EUR/glavo	12,19	15,65	15,47	21,27	24,82	26,00	27,45
PRAŠIČI								
Kompenzacijsko plačilo ¹¹	EUR/glavo	-	-	-	12,34	-	-	-
VSI PROIZVODI								
Plačila za poljščine ¹²	EUR/ha	131,7	138,1	185,7	246,0	281,6	297,7	314,3
Vračilo trošarine ¹³	EUR/l	-	0,142	0,140	0,151	0,154	0,156	0,154

¹⁰ Velja za tržno leto (od 01.04. tekočega leta do 31.03 naslednjega leta); dodatno plačilo izračunano ob upoštevanju dejanske izkoriščenosti kvot.

¹¹ Veljalo samo za zakol v obdobju od 01.03. do 30.06.2003.

¹² Upoštevano glede na površine za pridelovanje domače krme, izračunane iz krmnega obroka.

¹³ Upoštevano glede na porabo goriva, skupaj s pridelavo domače krme.

Preglednica 5: Pregled vrst in višin proračunskih podpor, upoštevanih v kalkulacijah za živinorejo v obdobju 2007-2017

	Enota	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015¹⁴	2016¹⁵	2017¹⁵
MLEKO												
Zgodovinski dodatek za mleko (tržno leto) ¹⁵	EUR/l	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	-	-	-
Plačila za mleko skupaj (koledarsko leto)	EUR/l	0,0311	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	0,0297	-	-	-
Zgodovinski dodatek za klavno govedo	EUR/glavo	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	-	-	-
Plačilna pravica z dodatkom za zeleno komponento – 4500 l/kravo	EUR/glavo	-	-	-	-	-	-	-	-	187,93	184,80	183,30
Plačilna pravica z dodatkom za zeleno komponento – 6500 l/kravo	EUR/glavo	-	-	-	-	-	-	-	-	240,55	235,11	231,76
PITANO GOVEDO												
Posebna premija za bike	EUR/glavo	136,50	136,50	136,50	136,50	136,50	136,50	136,50	136,50	-	-	-
Zgodovinski dodatek za bike	EUR/glavo	62,69	62,69	62,69	62,69	62,69	62,69	62,69	62,69	-	-	-
Zgodovinski dodatek za klavno govedo	EUR/glavo	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	31,35	-	-	-
Plačilna pravica z dodatkom za zeleno komponento	EUR/glavo	-	-	-	-	-	-	-	-	197,44	192,97	190,22
Proizvodno vezano plačilo za rejo govedi	EUR/glavo	-	-	-	-	-	-	-	-	29,39	52,77	51,60
OVCE												
Premije in dodatna plačila	EUR/glavo	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00	14,00	-	-	-
Plačilna pravica z dodatkom za zeleno komponento	EUR/glavo	-	-	-	-	-	-	-	-	17,06	17,18	17,46
PRAŠIČI												
Plačilna pravica	EUR/glavo	-	-	-	-	-	-	-	-	10,38	10,27	10,26
VSI PROIZVODI												
Regionalno plačilo za njive ¹⁶	EUR/ha	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	332,0	-	-	-
Regionalno plačilo za travinje ¹⁷	EUR/ha	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	-	-	-
Podpora za ohranitev živinoreje na kmetijskih gospodarstvih s travinjem ¹⁸	EUR/ha	-	-	-	20,32	20,32	20,32	20,32	20,32	-	-	-
Vračilo trošarine ¹⁹	EUR/l	0,158	0,151	0,259	0,301	0,244	0,265	0,285	0,291	0,292	0,298	0,298
Regresiranje zavarovanja ²⁰	premija	50%	50%	50%	30%	30%	30%	30%	30%	20%	20%	20%

¹⁴ Ocene na podlagi Uredbe o shemah neposrednih plačil (UL RS št. 2/15, 23/15, 30/15, 103/15, 36/16, 84/16 in 23/17) in podatkov MKGP.

¹⁵ Velja za tržno leto (od 01.04. tekočega leta do 31.03 naslednjega leta); dodatno plačilo izračunano ob upoštevanju dejanske izkoriščenosti kvot.

¹⁶ Upoštevano glede na površine za pridelovanje domače krme, izračunane iz krmnega obroka.

¹⁷ Upoštevano glede na površine za pridelovanje domače krme, izračunane iz krmnega obroka.

¹⁸ Upoštevano glede na površine za pridelovanje domače krme, izračunane iz krmnega obroka.

¹⁹ Upoštevano glede na porabo goriva, skupaj s pridelavo domače krme.

²⁰ Upoštevano na strani stroškov (zmanjšani stroški).